

Vlaams Instituut voor de Zee
Flanders Marine Institute

Eenige op de Belgische kust gebruikte volksnamen van lagere Zeedieren,

DOOR

25119

J. MAC LEOD.

Een verblijf van eenige weken in het Zoologisch Station te Oostende heeft ons in aanraking gebracht met talrijke visschers, garnaalkruiders, bootjes-sjouwers en andere zeelieden. Wij hebben deze gelegenheid te baat genomen om de volksnamen van de lagere zeedieren en planten op te zoeken en te verzamelen: deze woorden, waarvan wij verscheidene reeds in *De Panne* gehoord hebben, geven wij heden uit onder den vorm eener kleine lijst.

Vroeger werden reeds verscheidene lijsten van denzelfden aard uitgegeven: P. J. Van Beneden heeft namelijk in eenige zijner werken over de Oostendsche fauna, de volksnamen van een aantal zeedieren opgegeven. Wij gelooven nochtans dat het meerendeel der volgende woorden tot hiertoe onuitgegeven zijn. Later zullen wij zonder twijfel de gelegenheid hebben deze eerste lijst door andere te laten volgen.

Wij denken het niet ongepast hier eene kleine opmerking in het midden te brengen, waarvan anderen, die zich met hetzelfde onderwerp zouden willen bezig houden, veel nut zullen kunnen trekken. Onder de visschers vindt men inderdaad — zooals overal — lieden welke goede opmerkers zijn en de kleine diertjes en planten, die zij in handen krijgen, nauwkeurig bekijken en waarnemen, er aan hunne makkers den naam van vragen, en dezen onthouden. Anderen zijn integendeel minder opmerkzaam, en aanzien alles wat geene

handelswaarde heeft als *bucht* en vuiligheid, dat tot niets anders goed is dan om over boord geworpen te worden.

Als men eenen opmerkzamen visscher voorhanden heeft, kan men op korten tijd een aantal namen te weten krijgen. Een min oplettende zeeman zal integendeel, ondervraagd zijnde, niet kunnen antwoorden, en, om tegenover eenen vreemdeling zijne onwetendheid te verduiken, zal hij den eersten naam den besten op een bepaald voorwerp toepassen.

Benevens deze eerste oorzaak van misgreep bestaat er eene andere: als een vreemdeling aan eenen zeeman eene inlichting vraagt omtrent iets dat de visscherij of iets dergelijks aangaat, zal hij dikwijls moedswillig bedrogen worden: de bootjes-sjouwer vooral kan moeielijk weerstaan aan den lust om eenen vreemdeling eens *voor den aap te houden*. Het is alzoo dat een visscher in mijn bijzijn door eenen vreemden heer ondervraagd werd omtrent den naam van eenen visch: de visscher gaf den naam van *Zeeduivel* op; als de heer voorbij was, bezag ik den visscher met verwondering, want ik had dien zelfden visch reeds menigmaal Potskop (*Cottus Scorpio*) hooren noemen. Zonder dat ik een woord sprak zegde de visscher, den visch in handen nemend: *wij* noemen dat *potskop*; maar *zeeduivel*, dat zeggen wij aan de vreemdelingen!

Zooals men ziet moet men met eene zekere voorzichtigheid te werk gaan om geene verkeerde namen aan te teekenen: vooraleer eenen naam voor goed in de lijst op te nemen, hebben wij hem ten minste vijf of zes malen op hetzelfde voorwerp hooren toepassen. Buiten die welke wij van nu reeds afkondigen, hebben wij er nog vele anderen aangeteekend; wij willen ze echter niet veropenbaren zoolang wij van hunne echtheid niet volkomen overtuigd zijn.

Laat ons hier nog bijvoegen dat de visscherstaal eene bijna onuitputtelijke mijn is, waarin men reeds vele oude bewoordingen teruggevonden heeft. Niet alleenlijk hoort men aan boord eener visschersschuit vele woorden welke sedert lang in de geschrevene taal verloren zijn gegaan, maar bovendien leert men er allerlei schilderachtige uitdrukkingen, welke men zeer dikwijls moeielijk door iets anders zou vervangen. Na gedurende eenige dagen met

de kustlieden in aanraking geweest te zijn, zou een letterkundige bekend worden met talrijke woordenwendingen, welke als zeer zuiver Nederlandsch klinken, en waarvan het gebruik in een boek door niemand als particularismus zou aanzien worden.

Het is slechts in het voorbijgaan dat wij eens te meer op deze overigens door velen gekende bron hebben willen wijzen; het klein hoekje dat wij uit dat gebied gekozen hebben, zal ons reeds eenen rijken oogst opbrengen.

Ziehier nu eene EERSTE lijst van namen, met de latijnsche kunstwoorden er nevens :

SCHAALDIEREN.

Steenkrab,	Carcinus moenas.
Slabraai (zwemkrab),	Portunus (holsatus en marmoratus).
Zeeluis,	Ligia oceanica, Idotea.
Steur of krabbetje-steur,	Palaemon squilla.

WEEKDIEREN.

Wullok,	Buccinum undatum.
Rateldutsen,	Eieren van den voorgaanden.
Torentje ⁽¹⁾ (uitspr. torretje),	Scalaria vulgaris.
Tandetje ⁽¹⁾ ,	Donax anatina.
Nonnetje ⁽¹⁾ ,	Tellina Solisula.
Wiegje ⁽¹⁾ ,	Pholas candida.
Koks,	Gemeenschappelijke naam voor alle <i>plaatkieuwigen</i> , en in het bijzonder <i>Cardium edule</i> .
Teelekoks,	Macra Stultorum.
Saats of Inktspuwer,	Sepia, Loligo, Sepiola.
Saatsebollen,	Eieren van Sepia officinalis.

⁽¹⁾ Deze naam wordt vooral door de kinderen gebruikt en is door vele visschers niet gekend.

MOSDIEREN.

Lammerstaart,	Membranipora pilosa.
Klavermes,	Flustra foliacea.

STEKELHUIDIGEN.

Zeester,	Asteracanthium, Ophiotrix, Ophiocoma, enz.
Turkse muts,	Echinus miliaris.

NETELDIEREN.

Gal,	Rhizostomum cuvieri, en de kwalen in 't algemeen.
Striemel,	Chrysaora hysoscella.
Tette ⁽¹⁾ of Zuiger,	Zee-anemonen van allen aard.

VORMLOOZEN.

Mosselbroci,	Noctiluca miliaris; deze kleine schepsels worden door de zee-lieden valschelijk als <i>broed</i> (eieren) van de mossels aanzien.
--------------	---

PLANTEN.

Lintepakken,	Laminaria digitata.
Klakker,	Fucus vesiculosus.

⁽¹⁾ Dezelfde naam wordt ook op zekere manteldieren (Molgula) toegepast, misschien ten gevolge eener verwarring.